

YOUTH
— 2030

Politisk plattform

Om Youth 2030 Movement

Youth 2030 Movement är en rörelse av demokratiexperter, unga ledare, barnrättsskämpar och allierade vuxna. Rörelsen bildades som ett svar på ökat utanförskap och polarisering där vissa röster hörs och andras inte.

Vi arbetar i hela Sverige för en större och starkare demokrati där unga har makt och inflytande. Det gör vi genom att utbilda, inspirera och utmana beslutsfattare i arbetet med ungas inflytande och delaktighet. Vi arbetar också med att stärka ungas organisering och driver påverkansarbete för att riva strukturella hinder mellan unga och makten.

Varje år utbildar vi cirka 3 500 beslutsfattare och stärker över 2 000 unga genom våra aktiviteter. Sedan starten 2020 har vi samarbetat med 50 kommuner, 5 regioner och 5 myndigheter.

Vår vision är en demokrati där alla har makt oavsett ålder. Ett verkligt barn-inkluderande samhälle är där barn inte bara görs till vuxnas jämlikar, utan ett samhälle som tillåter sig att förändras i grunden som ett svar på barns unika erfarenheter. Ett samhälle som inte bara är anpassat för vuxna – utan också för barn.

För att nå dit krävs det politisk handlingskraft och vi har identifierat sex centrala åtgärder för att öka ungas inflytande.

Sänk rösträttsåldern till 16 år i alla offentliga val

Unga är idag mer samhällsengagerade än någonsin. Samtidigt ser vi en utveckling där svenska ungdomars tillit till sina medmänniskor minskar. Varannan ung känner sig inte som en del av samhället och bara två av tio unga upplever att de kan påverka sin kommun.^{1,2} Ungas utanförskap och känsla av maktlöshet samt hopplöshet inför framtiden är ett underbetyg för demokratin. Mycket tyder på att den enskilda förändring som skulle få störst effekt för att stärka ungas möjligheter att påverka och känna tilltro till samhället är att sänka rösträttsåldern till 16 år.

Flera länder har redan rösträtt från 16 år, antingen i nationella eller lokala val, däribland Estland, Skottland, Österrike, USA och Tyskland. Dessutom kommer fyra av EU:s medlemsstater låta 16-åringar rösta i EU-valet 2024. Forskning från länder som sänkt rösträttsåldern visar att en sänkning till 16 år leder till ökat valdeltagande bland unga och föräldrar, ökat intresse för politik och förtroende för både demokrati och unga som politiska aktörer.³

Rösträttsåldern i Sverige har sänkts flera gånger under 1900-talet men nu var det snart 50 år sedan, trots att flera statliga offentliga utredningar har föreslagit en sänkning.⁴ I och med att Sverige har en åldrande befolkning kommer unga bli en allt mer underrepresenterad grupp i offentliga val framöver. Det är därför hög tid att agera.

Att ge människor en röst som räknas är grunden i en demokrati. Det är oetiskt att unga individer tvingas följa lagar och regler de själva inte har haft möjlighet att påverka. 16-åringar är straffmyndiga, omfattas av totalförsvarsplikten och de som jobbar eller startar företag måste betala skatt. Om vuxna ställer krav på att unga ska försvara Sverige och bidra ekonomiskt till samhället måste unga också få vara med och välja de politiska representanter som formar samhället.

I praktiken är genomsnittsåldern för när personer får möjlighet att rösta för första gången i Sverige drygt 20 år, eftersom vi bara har val vart fjärde år. Det innebär att viktiga perspektiv går förlorade. Vi menar att alla grupper har rätt att få sina intressen representerade i politiken och vi tror att politiker skulle lägga mer tyngd på ungas politiska intressen om unga ingick i väljarkåren. Unga skulle alltså få det bättre om de fick rösta, men det är också en demokratistärkande åtgärd, inte minst då beslut blir bättre när alla som påverkas av dem inkluderas.

Därför vill vi att rösträttsåldern ska sänkas till 16 år i alla offentliga val. Ett konkret första steg är att regeringen i linje med förslaget från 2014 års demokratiutredning⁵ (och MUCF:s rekommendation) öppnar upp för en testverksamhet där frivilliga kommuner kan testa att låta 16-åringar rösta i kommunvalet. En annan brådskande åtgärd är att regeringen i enlighet med Europaparlamentets förslag låter 16-åringar rösta i EU-valet.

Youth 2030 kräver att

- ② regeringen lägger fram en proposition baserad på förslaget från betänkandet *Låt fler forma framtiden* (2016:5) om en lag som gör det möjligt att genomföra testverksamhet där 16-åringar röstar i kommunval
- ② regeringen ger MUCF, länsstyrelserna, valmyndigheten och skolverket i uppdrag att stötta kommuner i genomförandet av testverksamheten och aktivera unga i valet
- ② regeringen lägger fram förslag om att ändra 5 kap. 3 § i vallagen (2005:837) så att personer från och med 16 år kan rösta i EU-valet.

¹ MUCF (2019) Fokus 18 - Vilka ska med?, ² MUCF (2020) Fokus 19 - Det vore ju kul om de frågade nån gång, ³ Eichhorn, J och Bergh, J (2020), ⁴ SOU 2016:5, ⁵ SOU (2016:5). *Låt fler forma framtiden!*

Barn och unga ska höras i alla statliga offentliga utredningar som berör barn och unga

Idag framgår det av vissa direktiv till utredningar som berör barn och unga (0–25 år) att utredningen ska redovisa konsekvenser för barn och ungas rättigheter, eller inhämta erfarenheter från barn och unga. Tyvärr är det fortfarande många direktiv som berör barn och unga där sådana skrivningar saknas.

Barnrättskommittén har i sin senaste granskning av Sverige uppmanat regeringen att säkerställa att konsekvensanalyser med utgångspunkt i barns rättigheter är en integrerad del av utredningar som föregår ny lagstiftning och låta barn delta i arbetet med nationella och subnationella lagar och andra författningar som har betydelse för möjligheterna att uppfylla åtagandet om barns rättigheter.⁶

För att svara mot barnrättskommitténs rekommendation och säkerställa en systematisk implementering av barnkonventionen samt att regeringens barnrättspolitiska och ungdomspolitiska mål nås menar Youth 2030 att det måste ställas krav på involvering av barn och unga i kommittéförordningen.

Youth 2030 kräver att

- ① regeringen beslutar att införa en ny paragraf i Kommittéförordningen (1998:1474) där det står att statliga offentliga utredningar som berör barn och unga ska inhämta erfarenheter och åsikter från barn och unga
- ② regeringen beslutar att ändra 15 § så att det framgår att om förslagen i ett betänkande har betydelse för barn och ungas rättigheter ska konsekvenserna i det avseendet anges i betänkandet.

Inför ett statsbidrag för kommuner och regioners arbete med barn och ungas inflytande och delaktighet

Vi träffar både kommuner och regioner som menar att de inte har råd med insatser för ungas delaktighet och inflytande i kommunen eller regionens verksamhet eller beslut. Här behövs ett perspektivskifte! Vi menar att samhället inte har råd att låta ungas idéer, kunskap och kraft gå till spillo.

I likhet med MUCF:s förslag om inrättandet av ett riktat statsbidrag, som syftar till att stärka och utveckla ungas inflytande på lokal nivå, kräver Youth 2030 att regeringen inför en förordning om statsbidrag för kommuner och regioners arbete med barn och ungas inflytande och delaktighet.⁷ Ett sådant statsbidrag kan till exempel användas av kommuner och regioner för att involvera unga i framtagandet av kommunala och regionala styrdokument, bedriva medborgardialoger, anställa ungdomsstrateger eller för att finansiera inflytandeforum för unga.

⁶ (CRC/C/SWE/CO/6-7), ⁷ MUCF (2020) Fokus 19 - Det vore ju kul om de frågade nån gång

Genom införandet av ett långvarigt statsbidrag som tilldelas MUCF och delas ut av Länsstyrelserna kan regeringen säkerställa att alla barn och unga i Sverige har långsiktiga och jämlika förutsättningar för att engagera sig i frågor som är viktiga för dem och påverka beslut.

Youth 2030 kräver att

- ② regeringen tar beslut om en förordning om statsbidrag för kommuner och regioners arbete med ungas inflytande och delaktighet
- ② statsbidraget ska tilldelas MUCF och delas ut av Länsstyrelserna.

4.

Ge länsstyrelserna i uppgift att följa upp kommuner och regioners arbete för att ge barn och unga inflytande och delaktighet

Det har inte skett någon återkommande uppföljning av arbetet med ungas inflytande på lokal nivå sedan 2019. Detta trots att MUCF gjort bedömningen att det vore önskvärt med en sådan kartläggning och att den kan ingå i myndighetens uppföljning av ungdomspolitiken. Bristen på lokal uppföljning försvårar möjligheten att upptäcka och hantera regionala ojämlikheter i barn och ungas delaktighet i samhällsutvecklingen.

Länsstyrelserna har tidigare haft uppdrag som syftar till att stötta kommunerna i deras tillämpning av barnkonventionen. Idag ska länsstyrelserna verka för att olika nationella mål får genomslag i länet och har bl.a. uppgifter i fråga om de allmänna valen, jämställdhet och integration. I likhet med hur länsstyrelserna samordnar, stödjer och följer upp jämställdhetsarbetet i länet vill vi att länsstyrelserna ska stötta och följa upp delaktighets- och inflytandearbetet för barn och unga.

Youth 2030 föreslår att regeringen inför en förordning enligt vilken länsstyrelserna får i uppgift att kontinuerligt följa upp kommuner och regioners arbete för att ge barn och unga inflytande och delaktighet. På så vis kan regeringen säkerställa en lokal uppföljning av centrala delar av det barnrättspolitiska målet och regeringens nationella ungdomspolitik.

Youth 2030 kräver att

- ② regeringen tar beslut om en förordning som ger länsstyrelserna i uppgift att följa upp regioner och kommuners arbete för barn och ungas inflytande och delaktighet i beslut som berör dem
- ② att MUCF får i uppgift att samordna uppföljningen.

Inför ett nationellt barn- och ungdomsparlament

Alla barns rätt att höras och få sina åsikter beaktade i beslut gäller både individer och grupper. Konventionsstaterna ska uppmuntra barnet att bilda egna åsikter och tillhandahålla miljöer som möjliggör barnets rätt att utöva rätten att bli hörd.⁸ För ungdomar som passerat 18-årsdagen men inte än fyllt 26 ställer det riksdagsbundna ungdomspolitiska målet istället krav på inflytande för unga.

Även om Sverige har gjort viktiga framsteg i att säkerställa det individuella barnets eller ungdomens delaktighet i enskilda ärenden finns det mycket kvar att göra när det gäller barn och ungas inflytande på gruppnivå.

Hela 85 procent av barn och unga i Sverige upplever att beslutsfattare inte lyssnar på dem.⁹ Det är också tydligt att förutsättningarna för att påverka politiken inte är jämlika över landet. Vissa unga växer upp i kommuner som har ett ungdomsfullmäktige, ungdomsråd, ungdomsforum eller ungdomsparlament – andra växer upp i kommuner som helt saknar inflytandeforum för unga. MUCF har slagit fast att det är viktigt att verka för att varje kommun ska ha någon form av inflytandeforum¹⁰ och i Norge är det sedan 2020 lag på att alla kommuner ska ha ungdomsråd.¹¹ I Sverige saknas däremot liknande initiativ för att säkerställa ungas tillgång till inflytandeforum.

Youth 2030 menar att det är dags att Sverige i likhet med t.ex. Finland, Storbritannien och Nya Zeeland inrättar ett nationellt inflytandeforum för barn och unga. Det vill säga ett inflytandeforum där barn och unga kan driva politiska frågor och påverka nationella beslut. Vi tror att ett sådant forum behöver bestå av barn och unga som valts genom demokratiska val på lokal nivå kopplade till lokala inflytandeforum. Det är därför viktigt att regeringen parallellt med införandet av ett nationellt ungdomsparlament inrättar ett statsbidrag för kommuners arbete med barn och ungas inflytande och delaktighet. På så sätt kan regeringen verka för att barn och unga från hela landet får sina intressen representerade både lokalt och nationellt.

Vi tror också att forumet behöver ett kansli, en egen budget och sakfrågor som forumet själva kan fatta beslut över samt en inflytande kanal till riksdag och regering. En sådan kanal kan t.ex. vara att ungdomsforumet har regelbundna möten med regeringen, kan ställa frågor till ministrar, motionera till riksdagen eller agera remissinstans.

Utformningen av ett nationellt barn- och ungdomsparlament skiljer sig mellan olika länder. Det finns ett behov av att utreda hur ett svenskt forum ska utformas för att på bästa sätt ta vara på och stärka ungas redan existerande engagemang i ungdomsrörelsen. Vi ser därför att det första steget för att få till ett sådant forum i Sverige är att regeringen tillsätter en utredning.

Youth 2030 kräver att

- ② regeringen beslutar att tillsätta en utredning för att lämna förslag på införande av ett nationellt ungdomsparlament med lokal förankring
- ② att det i direktivet till utredningen framgår att utredningen ska inhämta och beakta erfarenheter och åsikter från barn och unga samt civilsamhällesorganisationer från barn- och ungdomsrörelsen.

⁸ UN Committee on the Rights of the Child (CRC), General comment No. 12 (2009): The right of the child to be heard, CRC/C/GC/12, ⁹ KFUM (2023) Youth in Power, ¹⁰ MUCF (2020) Fokus 19 - Det vore ju kul om de frågade någon gång, ¹¹ Lov om kommuner og fylkeskommuner

Varje kommun och region ska ha en tjänsteperson med ansvar för ungas inflytande

En ungdomsstrateg är en kommunalt anställd tjänsteperson med ansvar för att utveckla och stärka ungas inflytande och delaktighet. Ungdomsstrateger fungerar som en brygga mellan unga och vuxna beslutsfattare.

Ungdomstrategen förverkligar idéer och aktiviteter som unga efterfrågar, ser till att ungdomars intressen finns med på agendan och att ungas perspektiv finns med i beslut i kommunen. Det kan till exempel handla om att se till så att politiker tillfrågar unga i beslut som rör dem, innan besluten fattas. I rollen ingår även att samordna vuxna beslutsfattare för att på så vis fungera som en länk mellan nämnder, förvaltningar och verksamheter i kommunen.

Youth 2030 har under flera års tid hjälpt kommuner och regioner att anställa ungdomsstrateger. Vi kan se att kommuner med ungdomsstrateger har en mer levande dialog med sina yngre medborgare och att trösklarna för att engagera sig och påverka utvecklingen i kommunen sänks. Vår rekommendation är att rollen innehåller av en ung person med mycket god lokalkännedom. På så sätt säkerställer vi att ungdomstrategen vet hur det är att vara ung idag på just den plats det handlar om.

Vi föreslår också att kommuner ska kunna få ekonomiskt stöd från staten för arbetet med ungas inflytande. Till dess kan ett första steg för kommuner med knappa resurser vara att dela på en ungdomsstrateg.

Youth 2030 kräver att

- ① kommuner och regioner som inte redan har en ungdomsstrateg inrättar en tjänst med ansvar för ungas inflytande.

Välkommen
till maktskiftet

YOUTH
— 2030